

Невенка МИТРОВИЋ

ЛЕГАТ ДР ДУШАНА ПЕТКОВИЋА

Почетком 1983. године „из туђине“ из Боке од Риашуела у своју Боку Которску вратио се Др Душан Петковић. Могу ли ријечи дочарати жал за завичајем, коријенима, породичним огњиштем, или се жал само осјећа у погледу, у потреби да се из завичаја понесе грумен земље или комад сиве стијене, или у жељи да, када се већ није могло живјети, у завичају нађе вјечни починак.

Повратак из туђине за многе је остварење животног сна, али и потреба да се завичајној „ризници“ да макар мали допринос у виду стваралаштва у најширем смислу или пак у виду донације. Др Душан Петковић подарио је свом завичају и једно и друго. У његовој поезији, поетски најимпресивније су управо завичајне пјесме, али веома је импресиван и легат од 5 500 књига на страним језицима. Не смијемо заборавити ни значајан новчани износ (5 000 \$) од којих је још 1990. године купљен први рачунар и захваљујући тој донацији Градска библиотека и читаоница Херцег-Нови била је прва народна библиотека у Црној Гори која је увела аутоматску обраду библиотечког материјала.

Само јак мотив могао је покренути такву библиофилску страст која је креирала садржај легата. Мотив је више него јасан. То је жеља да се за завичају прибави нешто драгоцено, раритетно, оригинално, значајније од свих материјалних добара, а то је књига, по ријечима Горког „најсложеније и најважније чудо које је човјечанство створило на путу прогреса и среће“. Наш утисак послје дуготрајне библиографске обраде, јесте да је легатор куповао раритете, дјела референсног садржаја, затим дјела из разних области науке и знања, нарочито религије, умјетности и историје. Ипак, лична Петковићева интересовања дала су печат садржају легата.

Према Универзалној децималној класификацији, структура легата је следећа: општа група 164 публикације, филозофија 113, религија 167, друштвене науке 1067, природне науке 40, примијењене науке 170, умјетност 212, књижевност, лингвистика и филологија 1367,

географија, историја, биографија 2112 публикација. Заступљене монографске публикације писане су на више од 20 језика и то: на њемачком 73, руском 103, енглеском 333, италијанском 674, француском 1992, а на шпанском 2362 публикације. Категорију старе и ријетке књиге чине издања старија од 1867. године, а у легату их има 619.

Најстарија књига је критичко издање Петрарке аутора Алесандра Велутела, штампана у Венецији 1550. године. Затим слиједи књига теолога Лодавика Гранатензиса „*Silva locorum qui frequenter in concinibus occurrere solent*” штампана 1586. године. Из 1588. године је прилог историји папе Сикста V „*Delle glorie di Sisto Quinto*”. Интересантан је и француски превод „*Don Cichote*” штампан 1681. године, али и дјело „*De urbibus*” Стефана Бизантинија, штампано 1694. године. Од наслова из 18. в. издвајамо Тацитове анале парижко издање у два тома 1786. године, затим сабрана дјела француског филозофа из круга енциклопедиста Хелвечијуса, такође штампана у Паризу 1795. године. Једина рукописна књига у легату је „*Provincia de Madrid*” на шпанском језику из друге половине 18. в. Ту је и Волтер штампан у Амстердаму 1788. године, као и „*Biblia sacra*” штампана у Мадриду 1799. године. Из 19. вијека издвајамо парижка издања Монтескјеа „*Consideration sur le causes de la grandeur des Romains et de leur decadence*” (Узроци величине и пада Римљана) и Хорацијева дјела „*Art poetique*” и „*Opera*” штампана 1885. и 1823. године.

Као доктора историјских наука др Петковића су интересовале велике историјске теме и личности, првенствено историја Француске и Наполеон I Бонапарта (1769-1821). Само рутинским претраживањем електронске базе легата налазимо 297 библиографских јединица чија тема је Наполеон, што потврђује истраживачку опсејаност легатора Наполеоном.

Свака књига зналачки и брижљиво је бирана, при чему легатор очигледно није жалио ни новца ни труда.

Само површан поглед на заиста импозантан број књига, заступљене наслове, године издања као и чињеница да су у питању публикације углавном на шпанском, француском, италијанском, али и њемачком и енглеском, помало нас је плашила. Садржај легата др Душана Петковића, од којег и библиофилима застаје дах, за библиотекара је посебан професионални изазов. Управо тако смо и пришли овом послу. На стручним пословима библиографске обраде били су ангажовани библиотекар: Биљана Ивановић, Веселин Песторић и Невенка Митровић. Легат је обрађен по децидним међународним стандардима, што значи уз примјену **ISBDM**, **UDK** система и детаљне предметизације. У првој фази радили смо класичне лисне каталоге: ауторски, стручни и предметни са великим бројем упутних и аналитичких листића, што подразумијева израду више од

20 000 каталошких листића. На овим пословима била је ангажована и Катарина Лазаревић, књижничар. Касније, када смо добили рачунар и адекватан програм за аутоматску обраду библиотечког материјала приступили смо аутоматизацији класичних каталога.

Примијењен је софтверски систем **CDS/ISIS** апликација **БИБЛИО** са могућношћу равноправног коришћења ћириличног и латиничког писма, што је у нашој дјелатности веома важно. То је **UNESKO-ов** стандардизовани програм усаглашен са методологијом Генералног информационог програма на међународном нивоу који је заступљен у народним библиотекама преко 130 земаља са различитим језичким верзијама. Има више предности у односу на остале програме. У случају обраде легата, потенцирамо изванредне могућности претраживања и могућност публиковања материјала из електронске базе, јер програм подразумијева аутоматизовани распоред грађе према жељи и потребама као и израду свих потребних регистара.

У складу са правилима смјештаја легата књига, и овај легат смјештен је у посебном депоу. Смјештај грађе на полицама је према Универзалној децималној класификацији, а за ову варијанту смјештаја одлучили смо се како би грађа из појединих области била обједињена.

На посао који смо обавили веома смо поносни, јер по оцјени наших колега то је подухват и за бројнију екипу библиотекара специјалиста.

А сада бих Вашу пажњу скренула и на ону другу страну медаље, која на жалост није тако сјајна. Наиме, значајан постотак легата чине публикације старије од сто година, за које знамо да су и прије допремања у Херцег-Нови биле неадекватно магациониране, што упућује на физичко стање публикација. По мишљењу колега из конзерваторске радионице Завичајног музеја Херцег-Нови, неопходно је што прије предузети мјере заштите, дјелимично конзервације, а код значајног дијела књига из категорије старе и ријетке књиге неопходно је стручно интервенисати на повезу.

Напоменули смо да је легат изазов за библиотекара, али још више за научног радника и истраживача. На жалост, није промовисан па је остао готово сакривен од научне јавности. Вјерујемо да ће и ово вече бити у функцији његове афирмације. Међутим, прави начин да легат буде доступан научној јавности, а самим тим и научно валоризован, јесте објављивање каталога легата. Обзиром на обим (5 500 библиографских јединица) и заиста детаљну стручну обраду која подразумијева регистре (аутора, наслова, издавача и предметни) потребно је планирати двотомну или чак тротомну публикацију. За реализовање овог дијела посла недостаје само финансијска потпора, јер из електронске базе података на ефикасан начин могуће је урадити распоред грађе, регистре и припрему за штампу.

Знамо да је то наш дуг према пок. Душану Петковићу, који ћемо до краја одужити када неко и из Аргентине, посредством ИНТЕРНЕТА, буде могао да завири у Петковићев легат на нашем сајту.